

Boendeplanering för äldre i region Västerort Reviderad 2012

Rinkeby - Kista, Spånga - Tensta, Hässelby - Vällingby och Bromma stadsdelsnämnder

Framtida behov av äldreomsorg i Västerort

Utrednings- och statistikkontoret (USK) har, på uppdrag av äldreförvaltningen, gjort en framskrivning av befolkningen och äldreomsorgstagare, *Framskrivning av äldreomsorgsbehov i Stockholms stad 2010- 2040*. Till grund för äldreomsorgsprognosen ligger en befolkningsprognos och antaganden om hälsoutvecklingen. En uppdatering har gjorts utifrån det faktiska utfallet i april 2011.

Befolkningsutveckling

I Västerort förväntas antalet personer över 65 år öka med drygt 6000 personer under den närmaste tioårsperioden. En minskning i åldersgruppen över 80 år uppvägs av en mycket kraftig ökning i åldersgruppen 65 – 79 år.

	65-79 år		80-89 år		90- år		Totalt 65- år	
	2011	2020	2011	2020	2011	2020	2011	2020
Västerort	19 668	26 180	7146	6789	1877	1870	28 691	34 839
Rinkeby-Kista	3578	5007	876	1037	170	192	4624	6236
Spånga-Tensta	3137	3847	926	940	215	230	4278	5017
Hässelby-Vällingby	6600	7960	2951	2240	662	719	10 213	10 918
Bromma	6353	9365	2393	2572	830	729	9576	12 669

Utveckling av äldreomsorgsbehovet

Den senaste prognosen över äldreomsorgstagare¹ som bygger på det faktiska utfallet i april 2011, visar att det i västerort som helhet kan förväntas en ökning med 422 personer fram till år 2020. Av dessa beräknas drygt 50 personer behöva

¹ Omfattar personer som hemtjänst, vård- och omsorgsboende, hemvårdsbidrag, korttidsvård och dagverksamhet.

vård- och omsorgsboende. Det är i åldersgruppen 65 – 79 år som ökningen sker, medan åldersgruppen över 80 minskar. En ökning av äldreomsorgstagare sker i hela regionen med undantag för stadsdelsområdet Hässelby - Vällingby. Störst är ökningen i Rinkeby- Kista.

	65-79 år		80 - år		Totalt 65 - år		Differens
	2011	2020	2011	2020	2011	2020	
Västerort	1604	2291	3944	3679	5548	5970	+422
Rinkeby-Kista	476	706	523	590	999	1296	+297
Spånga -Tensta	292	387	475	470	766	857	+91
Hässelby-Vällingby	441	556	1519	1284	1960	1839	-121
Bromma	395	642	1428	1336	1823	1978	+155

Regionen vill särskilt framhålla att vid beräkning av framtida äldreomsorgstagare i Rinkeby - Kista måste hänsyn tas till det faktum att utrikesfödda äldre visar behov av omsorg i ett tidigare skede i livet. Denna grupp har även en högre efterfrågan av äldreomsorg och det finns en tendens till högre ökningstakt i efterfrågan. I Rinkeby-Kista utgör de utrikesfödda nästan 60 procent av åldersgruppen 65-79 år. Stadsdelen har därmed den högsta andelen utrikesfödda äldre i staden. Ökningen av utrikesfödda äldre har gått snabbast i de invandrartäta områdena och då prognosen visar att denna trend kommer att fortsätta måste man räkna med att andelen äldre med invandrabakgrund i Rinkeby - Kista är betydligt större än 60 procent år 2020.

Framtida behov av bostäder för äldre i Västerort Planeringsförutsättningar

Enligt äldreboendedelegationens förslag ska boendeformerna i framtiden indelas i tre grupper, ordinärt boende dit även seniorbostäder räknas, trygghetsboenden som inte är biståndsbedömda och har tillgång till service och gemenskap, samt vård- och omsorgsboenden med heldygnsomsorg.

Behovsutvecklingen inom äldreomsorgen de kommande åren ställer krav på en kontinuerlig och flexibel anpassning av stadens verksamheter. Enligt regionens uppfattning måste stadens boenden kunna anpassas för att möta behoven hos de som kommer att bo i seniorboende, trygghetsboende eller vård- och omsorgsboende.

Förutom demografiska förändringar har också boendetiderna, speciellt på vård- och omsorgsboenden med somatisk inriktning, blivit allt kortare vilket påverkar behovet av platser inom vård- och omsorgsboende.

Regionen kan inte heller förutse hur privata aktörer kommer etablera sig alternativt avveckla verksamheter vilket bidrar till en osäkerhet i planeringen.

Ytterligare en svårighet är att en stor andel av fastigheterna i regionen inte klarar de myndighetskrav som ställs på boendet utformning och att Arbetsmiljöverket beslutar om förbud att utföra omvårdnadsarbete med vitesföreläggande.

Stockholm stad har tidigare överklagat Arbetsmiljöverkets beslut gällande trånga hygienutrymmen/toaletter. Överklagandena har avslagits i förvaltningsrätten. Inom samtliga stadsdelar i region Västerort finns omsorgsfastigheter som inte uppfyller de krav som myndigheten ställer.

Bebyggelsen i en stor del av västerort består av trevåningshus utan hiss, vilket medför att många äldre därigenom får sämre förutsättning för ett självständigt liv.

I Rinkeby- Kista utgör de utrikesfödda nästan 60 procent av åldersgruppen 65-79 år. I samtal med invandrarföreningar har det framkommit att befolkningen i stadsdelsområdet nu känner sig alltmer positiv till tanken att äldre anhöriga flyttar till ett vård- och omsorgsboende. Inom dessa grupper har de äldres behov av heldygnsomsorg tidigare främst mötts genom anhöriganställningar. Denna utveckling kommer troligtvis att vara starkt kopplad till möjligheten att välja äldreboende med språkinriktning.

Vård- och omsorgsboende

En konsekvens av valfrihetssystemet är att det inte längre lika lätt att förutse den enskildes val av vård- och omsorgsboende. En majoritet av de äldre i västerort väljer dock ett boende inom den egna regionen och oftast också inom den egna stadsdelen.

De flesta vård och omsorgsboenden inom region Västerort har en hög beläggning. Det finns flera privata vård- och omsorgsboenden som ingår i valfriheten genom ramavtal med staden. Vissa privata vårdgivare erbjuder hela vårdkedjan, vilket innebär att de som flyttar in i ett seniorboende utan insatser eller biståndsbeslut från stadsdelsnämnden, i ett senare skede önskar att förvaltningen köper plats i vård- och omsorgsboende hos samma vårdgivare när behovet av heldygnsomsorg uppkommer.

Idag finns det en relativt god överensstämmelse mellan tillgång och efterfrågan på vård- och omsorgsboende inom regionen. Enligt prognosen kan efterfrågan beräknas öka motsvarande drygt 50 platser under den närmaste tioårsperioden. Stadsdelarnas samlade bedömning är att utbudet av vård- och omsorgsboende inom

regionen kan tillgodose behovet under de närmaste åren, men i ökad utsträckning med inriktning mot gruppboende för äldre med demenssjukdom.

Regionen ser ett fortsatt behov av profilboende med psykiatriinriktning. I några stadsdelar ser man också ett behov av sjukhemsinriktning med neurologisk inriktning, för boende som har större behov av fysisk aktivering och rehabilitering samt inriktningsboende för äldre med dubbeldiagnoser.

Korta boendetider

Äldreförvaltning konstaterar i Boendeplanering för äldre i Stockholms stad² att äldre personer bor allt kortare tid på vård- och omsorgsboende. I samtliga boendeformer har boendetiderna minskat de senaste fyra åren och den tydligaste minskningen har skett i vård- och omsorgsboende med somatisk inriktning.

För de äldre som flyttar till vård- och omsorgsboende ingår att skriva under ett hyresavtal och själva stå för det mesta av möbleringen. Då inflyttning sker under en relativt kort tidsperiod kan detta leda till en viss problematik kring t.ex. kontraktskrivande och möblering.

Äldreförvaltningen framhåller att det är angeläget att grundligt belysa områden som kontaktskrivningsförfarande, möblering av lägenheter i vård- och omsorgsboende. Regionen vill understryka att detta är en angelägen fråga, inte minst ur ett etiskt perspektiv.

Servicehus

Efterfrågan på servicehuslägenheter minskar. Det finns för många servicehus i regionen och i flera servicehus står många lägenheter outhyrda. Regionen planerar för en anpassning av antalet servicehuslägenheter till efterfrågan, dels genom omvandling till vård- och omsorgsboende och trygghetsboende, dels genom avveckling.

En mycket viktig fråga är också servicehusens standard. Hygienutrymmena i regionens servicehus uppfyller inte Arbetsmiljöverkets krav. Omfattande ombyggnad krävs för att myndigheten ska godkänna att omvårdnadsarbete ska få utföras. Stockholm stad har tidigare överklagat Arbetsmiljöverkets beslut gällande trånga hygienutrymmen/toaletter. Överklagandena har avslagits i förvaltningsrätten. Arbetsmiljöverkets beslut är förenade med höga vitesbelopp om de inte verkställs.

² Tjänsteutlåtande till äldrenämnden dnr 105-30/2011

Regionerna har tidigare fått i uppdrag att föreslå ett servicehus som ska bestå så att de äldre som är i behov av och önskar servicehus utifrån sitt biståndsbeslut kan undvika att behöva flytta flera gånger vid omstruktureringar av servicehus. Förvaltningarna i Västerort kom då tillsammans fram till att föreslå Fristad servicehus eftersom det varit föremål för upphandling och avtalet löper på lång tid.

Trygghetsboende

Bebyggelsen i en stor del av västerort, främst i Bromma, Hässelby - Vällingby och Spånga består av villor, radhus och trevåningshus utan hiss. Det är angeläget att det skapas alternativ för de äldre som önskar och behöver ett mer tillgängligt boende. Trygghetsboende är en ny boendeform utan krav på biståndsbeslut, som kan tillgodose äldres behov av trygghet, social samvaro och självständighet. Denna typ av boendeform finns dock sedan länge i privat regi bland annat i Bromma, där Sällskapet Vänner till Pauvres Honteux har två mycket efterfrågade boenden; Nockebyhem och Nockebyhus.

Stadsdelarna bedömer att det finns behov av trygghetsboenden i regionen och att efterfrågan kommer att öka.

Korttidsvård

Regionen bedömer att behovet av korttidsvård inte kommer att öka. De korttidsplatser som finns idag används i första hand för anhörigstöd i form av avlastning och växelvård.

Korttidsvården behöver utvecklas för att möta kommande behov. I Hässelby – Vällingby ser förvaltningen över möjligheterna att öppna en palliativ enhet under förutsättning att läkarresurserna kan utökas och att förvaltningen finner en ersättningsform för hyreskostnader.

Regionen förordar en genensam översyn av korttidsvården i staden.

Flexibelt boende

Äldreförvaltningens skriver i Boendeplanering för äldre i Stockholms stad, att bland de mest eftersökta vård- och omsorgsboendena inom valfrietssystemet ingår boenden som erbjuder olika typer av boendeformer. Dessa boenden har både seniorboende och vård och omsorgsboenden, vilket ger trygghet för den äldre att kunna bo kvar även vid stort omvårdnadsbehov.

För att möta framtida behov planerar regionen för boende som inrymmer både trygghetsboende och vård- och omsorgsboende.

Befintliga boenden - samt pågående och planerade förändringar

Rinkeby-Kista

Vård- och omsorgsboende	Antal platser	Driftform	Fastighetsägare
Kista	93 varav 41 demens	Entreprenad till 2012+2+2+2.	Micasa
Rinkeby	48 varav 24 demens	Egen regi	Micasa
Akalla	32 varav 16 demens	Entreprenad till 2011+2+2+2	Micasa

Servicehus	Antal lägenheter	Driftform	Fastighetsägare
Kista	178	Egen regi	Micasa

Det finns minimal efterfrågan på lägenhet i servicehus i stadsdelen och Kista servicehus har i dagsläget 37 outhyrda lägenheter. Inget av stadsdelens boenden uppfyller arbetsmiljöverkets krav utan omfattande om – eller nybyggnad.

Kommunfullmäktige har tidigare fattat beslut om att inrätta ett trygghetsboende i Rinkeby. Micasa uppdrogs att projektera för detta trygghetsboende och förvaltningen ålades att tomställa Rinkeby servicehus. Förvaltningen har i stort slutfört detta åläggande. Micasa har dock inte kunnat ge besked om när projekteringen av trygghetsboendet ska påbörjas. Förvaltningen har under året undersökt olika lösningar för att svara mot framtida behov av såväl äldreboende som trygghetsboende i området. Denna översyn visar på några möjliga alternativ där förvaltningen har utgått från två varianter.

Alternativ 1

Inrättande, genom nybyggnation, av både äldreboende och trygghetsboende i Rinkeby. Inrättande av trygghetsboende i Kista genom omdisponering av en del av Kista servicehus. Återstående delen av Kista servicehus avvecklas.

Alternativ 2

Inrättande, genom nybyggnation, av trygghetsboende i Rinkeby. Avveckling av äldreboendet i Rinkeby kombinerat med att Kista servicehus omdisponeras till

äldreboende med motsvarande antal platser. De boende i Rinkeby äldreboende erbjuds då plats i det nyinrättade äldreboendet i Kista.

Båda alternativen ska innefatta avdelningar med språk-/kulturinriktning utifrån aktuellt behov samt möjlighet till parboende. Inom stadsdelen finns också behov av inriktningsboende för äldre med dubbeldiagnoser.

Spånga – Tensta

Vård- och omsorgsboende	Antal platser	Driftform	Fastighetsägare
Fristads sjukhem	44	Egen regi (avvecklas till 2013- 04-30)	Micasa
Fristads Äldreboende	22	Egen regi till 2012- 02 29 därefter entreprenad till 2015- 01- 31+2+2+2	Micasa
Elinsborgs VoB	40	Entreprenad till 2018- 10- 30	Micasa

Korttidsvård	Antal platser	Driftform	Fastighetsägare
Linnean Elinsborgs VoB	7	Entreprenad till 2018 -10- 30	Micasa

Servicehus	Antal lägenheter	Driftform	Fastighetsägare
Fristad	153	Entreprenad till 2016 -09- 30	Micasa
Tensta	48	Egen regi	Micasa

Idag finns en överkapacitet vid vård- och omsorgsboenden och servicehus.

Utifrån stadsdelsområdets befolkningsstruktur kommer det alltmer finnas behov av inriktningsboende destinerade till olika språk- och kulturgrupper.

Fristad servicehus

Lägenheterna i servicehuset har en längre tid varit svåruthyrda och i dagsläget är 16 av 153 lägenheter outhyrda. Under året har antalet outhyrda lägenheter legat mellan 16 och 24 st.

I huskomplexet finns ett sjukhem (avvecklas till 2013-04-30), två gruppboenden för dementa, en demensdagvård samt 153 servicehuslägenheter. Utöver detta finns det en mängd olika gemensamhetsutrymmen, en restaurang (entreprenad till 2012-03-31, därefter i egen regi att drivas som daglig verksamhet enl. LSS), en hårfrisör, en biblioteksfilial, en fotvård, en affär och ett bageri som drivs som daglig verksamhet LSS. Fristad är byggt på 80-talet och har relativt god standard men det finns brister i hygienutrymmena p.g.a. att dessa är för små. Tidigare år fick varje region i uppdrag att föreslå ett servicehus som ska bestå under den tid övriga övergår till att bli trygghetsboenden. Förvaltningarna i Västerort kom då tillsammans fram till att föreslå Fristad servicehus.

Tensta servicehus

Lägenheterna i servicehuset har en längre tid varit svåruthyrda och i dagsläget är 6 av 48 lägenheter outhyrda. Under året har antalet outhyrda lägenheter legat mellan 5 – 8 vilket är ett stort antal i förhållande till storleken på servicehus.

Tensta servicehus består idag av flera äldreboenden med dygnetruntomsorg och en del som är servicehus. Två av husen behöver stambyte inom en snar framtid och då behöver också badrummen byggas om för att få standard som gäller för idag.

Fristad äldreboende

Vindskupan och Takåsen är demensboenden, inom Fristads servicehus, med sammanlagt 22 platser kommer att gå över till entreprenör Vingslaget Omsorgs AB fr.o.m. den 1 mars 2012.

Fristad sjukhem

Fristad sjukhem avvecklas successivt till den 30 april 2013. Detta innebär att 40 (44) platser försvinner.

I Spånga finns idag inget äldreboende. Många spångabor har genom åren uttalat sin önskan om att det ska byggas ett. Förvaltningen letade i flera år efter en lämplig tomt. När den hittades visade Carema intresse av att bygga och driva ett äldreboende. Förvaltningen har under hela projekteringstiden ställt sig positiv till bygget och tror att det kommer att bli ett bra alternativ att välja för de äldre i

Spånga, förutsatt att det omfattas av valfrihetssystemet. Boendet kommer att ha 36 platser och planeras öppna under 2013.

Övrigt

I början av 2011 öppnade Kavat Vård AB, i egen regi, tre enheter till i samma hus som Persikan som har persiskspråkig inriktning. Två enheter är profilerade mot arabisktalande; en enhet med 10 platser för somatiskt sjuka och en enhet med 9 platser för demenssjuka. En tredje enhet med 7 platser profilerad för att ta emot personer under 65 år med demenssjukdom.

Med den nyetablering som sker genom Kavat Vård AB kommer stadsdelen att inom sina gränser ha tillgång till fler platser än tidigare. Platsantalet överstiger de som efterfrågas i stadsdelen.

Tensta servicehus har nu endast 48 lägenheter. Förvaltningen anser att det på sikt bör övergå till att bli trygghetsboende då ett så litet servicehus blir förhållandevis dyrt att driva samt att efterfrågan minskar generellt på att flytta till servicehusboende.

Detsamma gäller efterfrågan till Fristads servicehus. Under året har det varit omfattande outhyrda lägenheter inom servicehuset. Eftersom vi kan se att det inom överskådlig tid inte kommer ske några förändringar i efterfrågan till Fristad servicehus bör man se över möjligheterna till att avveckla en av huskropparna. Det kan med fördel göras av den huskropp som är närmast belägen sjukhemmet (som avvecklas fr. o m 2013-04-30), hus nr 13 (44 lgh). De två återstående huskropparna kan då bibehållas och tillgodose behovet av servicehusboende inom regionen med totalt 109 lägenheter.

Förvaltningen ser över möjligheten att under året använda ett par av de tomma servicehuslägenheterna till annat ändamål såsom avlastningslägenhet för anhöriga, samt utredningsplatser för personer med behov av återhämtning eller utredning av behov av annat boende efter sjukhusvistelse.

Hässelby-Vällingby

Vård- och omsorgsboende	Antal platser	Driftform	Fastighetsägare
Koppargården	232 platser, varav 104 demens	Egen regi from 1 februari 2012	Micasa
Skolörten	48 demens	Intraprenad till 2013+2+2+2	Micasa
Hässelgården	45 demens	Entreprenad till 2015+2+2+2.	Micasa
Hässelgårdens profilboende	29	Egen regi	Locum

Korttidsvård	Antal platser	Driftform	Fastighetsägare
Koppargården	13	Egen regi from 1 februari 2012	Micasa

Servicehus	Antal lägenheter	Driftform	Fastighetsägare
Skolörten	132	Egen regi	Micasa

Med nuvarande planering för sjukhemsplatser ser förvaltningen att behovet inom de närmaste åren är täckt. Om behovet av sjukhem ökar kan förvaltningen omdisponera inriktning på Koppargårdens vård- och omsorgsboende. Med anledning av att antalet äldre 90 + ökar bedöms behovet av platser i gruppboende för äldre med demenssjukdom öka.

Koppargården

Koppargården övergår från entreprenad till egen regi den 1 februari 2012. Förvaltningen kommer att verka för en successiv tömning av Koppargården över en tioårsperiod, vilket kräver nybyggnation i regionen först.

Hässelgården

Hässelgården övergår till entreprenad den 1 mars 2012.

Liviagården

Liviagården är evakuerat till lokaler i Bromma sjukhus sedan september 2010. Förvaltningen ser över möjligheten att flytta verksamheten permanent till Koppargårdens vård- och omsorgsboende under 2012, då efterfrågan på sjukhemsplatser minskat och möjligheten finns att tomställa ett plan.

Skolörtens servicehus

Skolörtens servicehus har det senaste året konstant haft mer än 20 lägenheter outhyrda. Förvaltningen ämnar nu använda 5-6 av dessa lägenheter till annat ändamål såsom avlastningslägenhet för anhöriga, samt utredningsplatser för personer med behov av återhämtning efter sjukhusvistelse. Lokalernas standard är ett problem då de inte lever upp till arbetsmiljöverkets krav. Förvaltningen ser över möjligheterna att avveckla en huskropp.

Privata aktörer

Förvaltningen har haft en kontinuerlig dialog sedan våren 2010 med Sveafastigheter om etablering av ett nytt äldreboende och trygghetsboende i ett av Vattenfalls hus, blivande Vällingby parkstad. Sveafastigheter har kontakt med ett flertal privata aktörer som är intresserade att driva verksamheten och har tagit fram förslag och ritningar på hur huset kan disponeras om till ett modernt äldreboende. Driftstart kan tidigast bli aktuell år 2014.

Bromma

Vård- och omsorgsboende	Antal platser	Driftform	Fastighetsägare
Blackeberg	47 demens	Egen regi	Micasa
Brommagården	36 varav 15 demens	Egen regi	Micasa
Mälarbacken	174 varav 156 demens 18 psykiatri	Egen regi	Micasa
Tallbacken	100	Entreprenad till 2013+2+2+2	Micasa

Korttidsvård	Antal platser	Driftform	Fastighetsägare
Mälarbacken	8	Egen regi	Micasa
Pensionat Kinesen KÖV ³	4	Egen regi	Micasa

Servicehus	Antal lägenheter	Driftform	Fastighetsägare
Blackeberg	37	Egen regi	Micasa
Traneberg	101	Egen regi	Micasa

³ Kommunövergripande verksamhet

Tranebergs servicehus

Arbetsmiljöverket har beslutat om förbud att efter den 1 oktober 2012 utföra omvårdnadsarbete i Tranebergs servicehus, då boendets toalettutrymmen inte uppfyller gällande utrymmeskrav. Förbudet är förenat med ett vite på 4 mnkr.

Tranebergs servicehus omvandlas till trygghetsboende senast från och med den 1 oktober 2012. Förvaltningen föreslår i genomförandeplan till stadsdelsnämnden att en del (A-huset) inom Tranebergs servicehus (kommande trygghetsboende) byggs om till vård- och omsorgsboende.

Blackebergs vård- och omsorgsboende och servicehus

Lägenheterna i servicehuset har en längre tid varit svåruthyrda och i dagsläget är 8 av 37 lägenheter outhyrda.

Arbetsmiljöverket har vid inspektion i april 2011 uppmärksammat brister i hygienutrymmen och överväger att besluta om förbud att bedriva omvårdnadsarbete inom boendet från och med den 1 juni 2013 om bristerna inte avhjälpas. Bromma stadsdelsförvaltning har tillsammans med Micasa påbörjat en diskussion om möjliga lösningar. Oavsett vilka beslut som fattas kommer de åtgärder som krävs att innebära ombyggnad, alternativt nybyggnad.

I fastigheten finns också korttidsvårdsenheten *Pensionat Kinesen* som är en kommunövergripande verksamhet.

SLUT